

ΛΕΝΑ ΜΑΝΤΑ

*Το
πράσινο
φόρεμα*

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Το πράσινο φόρεμα
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Λένα Μαντά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ελένη Σταυροπούλου

© Λένα Μαντά, 2021
© Εικόνας εξωφύλλου (εσωτερική όψη): Eva Marina/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2021

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2021, 70.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3764-4
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3765-1

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.	PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
<i>Από το 1979</i>	<i>Publishers since 1979</i>
Έδρα:	Head Office:
Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση	121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Βιβλιοπωλείο:	Bookstore:
Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα	13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550	Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΛΕΝΑ ΜΑΝΤΑ

*Το
πράσινο
φόρεμα*

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΗΣ ΛΕΝΑΣ ΜΑΝΤΑ

- Βαλς με δώδεκα θεούς*, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2005
Θεανώ, η Λύκαινα της Πόλης, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2006
Το σπίτι δίπλα στο ποτάμι, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2007
Η άλλη πλευρά του νομίσματος, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2008
Έρωτας σαν βροχή, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2009
Το τελευταίο τσιγάρο, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2010
Δεν μπορεί, θα στρώσει! (διηγήματα), Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2010
Χωρίς χειροκρότημα, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2011
Όσο αντέχει η ψυχή, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2012
Με λένε Ντάτα, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2013
Ήταν ένας καφές στη χόβολη, δεύτερη έκδοση,
Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2014
Τα πέντε κλειδιά, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2014
Μια συγγνώμη για το τέλος, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2015
Όσα ήθελα να δώσω (διηγήματα), Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2015
Η εκδίκηση των αγγέλων, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2016
Γράμμα από χρυσό, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2017
Ζωή σε πόλεμο, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2018
Ταξίδι στη Βενετία, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2019
Οι τρεις Άσοι, Εκδ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2020

Λίγα λόγια από μένα...

Αυτή τη φορά, αυτά τα λίγα λόγια θα είναι εντελώς διαφορετικά! Ένα βιβλίο γραμμένο μεσούσης της πανδημίας του κορονοϊού του αξίζει μια διαφορετική εισαγωγή, γραμμένη όπως την αγαπήσατε μέσα από τις σελίδες του fb και του instagram...

Αγαπημένο μου ημερολόγιο,

Άλλο ένα βιβλίο έφυγε από τα χέρια μου, αφού το ολοκλήρωσα μετά πολλών βασάνων! Κατ' αρχάς, να σου πω πως ήρθαν δύο ιδέες, κι ενώ στην αρχή προτίμησα τη μία, το Πράσινο φόρεμα κατατρόπωσε τον... αντίπαλο, πήρε σκυτάλη και έφυγε! Μα πόσο γλυκά και όμορφα ξεκίνησε, πόσο το απολάμβανα που το έγραφα δε λέγεται! Και ενώ βρίσκομαι περίπου στη μέση, εμφανίζεται η πανδημία! Κορονοϊός σου λέει ο άλλος και μένουμε όλοι σπίτι! Στην αρχή, το πήρα αφήφιστα το θέμα! Εντάξει, είπα, μήπως σπίτι δεν είμαι κάθε μέρα, όλη μέρα, αφού γράφω; (Εδώ μπορείς να γελάσεις, καλό μου ημερολόγιο!) Η γιαγιά Σοφία, όμως, πάντα έλεγε: «Μεγάλη μπουκιά φάε, μεγάλο λόγο μη λες!» Γιατί το ξέχασα; Καλά να πάθω!

Βλέπεις, διαφορετικό το μένω σπίτι γιατί είναι επιλογή μου, αλλά βγαίνω όποτε θέλω να πάω σούπερ μάρκετ (έστω γκρινιάζοντας για τον χαμένο χρόνο), βγαίνω με φίλους, δέχομαι φίλους και όλα τα υπέροχα της απόλυτης ελευθερίας, συνυπολογίζοντας και το κομμωτήριο! Εντελώς... καταστροφικό, όμως, το μένω σπίτι γιατί επιβάλλεται, μακριά από φίλους, συγγενείς, τα παιδιά μου, χωρίς αγκαλιές και φιλιά, χωρίς το

υπέροτατο αγαθό: την ανθρώπινη επικοινωνία! Μέρα τη μέρα, ένα πέπλο στην αρχή (γιατί μετά έγινε... πόρτα ασφαλείας) έπεσε ανάμεσα σ' εμένα και στο Πράσινο φόρεμα. Το μυαλό σε τέτοια αποχή, που να μη σου τύχει! Να ξέρεις τι θέλεις να γράψεις και να μη συνεργάζονται οι λέξεις! Σκέτος πόλεμος οι άθλιες μαζί μου! Και άντε τώρα, μεγάλη γυναίκα, να τρέχω να κυνηγάω ρήματα, παρομοιώσεις και επίθετα!

Ευτυχώς υπήρχες εσύ, αγαπημένο ημερολόγιο, που με διαβεβαίωνες ότι μπορούσα ακόμη να γράφω! Ξυπνούσα πολύ πρωί, αν θυμάσαι, καθόμουν και σου έγραφα, και μετά επί ώρες απαντούσα σε μηνύματα που μου έστελνε ο κόσμος που σε διάβαζε και ήταν κι αυτός κλεισμένος σ' ένα σπίτι! Μια παρέα για πρωινό καφέ γίναμε όλοι, να το ξέρεις! Ίσως αυτό τελικά ήταν που έκανε το μυαλό μου να πάρει μπροστά! Έτσι, ξαφνικά, άρχισα πάλι το Πράσινο φόρεμα...

Πρέπει όμως να σου πω και κάτι ακόμη γι' αυτό το μυθιστόρημα. Διαδραματίζεται σε δύο χρόνους. Στο παρελθόν και στο παρόν. Στην Αθήνα του 1960 και... κανονικά, στην Αθήνα του 2020. Ενώ λοιπόν περιγράφω τις συνθήκες ζωής για τη δεκαετία του '60, για τη χρονιά, που μας ταλαιπώρησε τόσο, ούτε λέξη! Αποκήρυξα μετά βδελυγμίας, που λένε, καθετί που σχετιζόταν με τον... κορονοδιάβολο! Σαν να μην υπήρχε, τον περιφρόνησα! Τώρα, μεταξύ μας, έτσι κάνω εγώ πάντα. Ότι πέρασε και δεν ήταν καλό, του δίνω μια και το διαγράφω! Άσε που... ζήσαμε ό,τι ζήσαμε, σιγά να μην το καταγράψω κιόλας!

Οι ήρωες λοιπόν κινούνται στο 2020 ανεμπόδιστοι, αγκαλιάζονται και φιλιούνται, βγαίνουν βόλτες και δε λένε γεμάτοι παράπονο: «Κοίτα πόσο άδικα πήγαν οι ευχές για καλή χρονιά, με το που μπήκε ο νέος χρόνος!» Ούτε τρέχουν κάθε απόγευμα στις έξι να ενημερωθούν από τον Τσιόδρα και τον Χαρδαλιά (αλήθεια, θυμάσαι; Ούτε τηλέφωνο δε σηκώναμε εκείνη την ώρα!) για τα κρούσματα και τους θανάτους όσων είχαν «υποκειμένο νόσημα»... Διεύρυνση λεξιλογίου έχουμε πάθει! «Ασυμπτωματικοί», «υποκειμένο νόσημα» και ένα σωρό άλλες λέξεις και φάρμακα.

Τελικά, όμως, έκανα την αλλαγή στην επιμέλεια και... γύρισα το ρολόι δύο χρόνια πίσω, στο 2018! (Για μεγαλύτερη απόσταση ασφαλείας!) Γιατί έναν κορονοϊό τον διαγράφεις! Τα υπόλοιπα; Η Αγια-Σοφιά τζαμί, οι Τούρκοι στο Αιγαίο, προκλήσεις, μια κοφτή ανάσα πριν ξεκινήσουν οι εχθροπραξίες... Αυτά; Πώς τα διαγράφεις, όταν ένας από τους ήρωές σου είναι Έλληνας μουσουλμάνος; Καλοκάγαθος, ευγενικός, μεγαλωμένος στην Ελλάδα μεν, παντρεμένος επίσης με χριστιανή ορθόδοξη, αλλά, όπως και να 'χει, θα έπρεπε ν' αναφερθώ και στα άλλα γεγονότα... Εντάξει, ο Σαχίν μπέης δεν είναι πρωταγωνιστής να πεις, αλλά παίζει τον ρόλο του κι αυτός στην εξέλιξη της ιστορίας. Δεν ήθελα ν' ανακατέψω όμως πολιτική και να τραβήξω τον προβολέα πάνω από την κεντρική μου ιστορία.... Έτσι έγινε η αλλαγή!

Τώρα αυτά γιατί σ' τα λέω, θ' αναρωτηθείς. Ε, όπως έλεγε η γιαγιά Σοφία: «Τα λέω στην πεθερά να τ' ακούει η νύφη!» Θα μπορούσα να μη δώσω εξηγήσεις, αλλά έχω κι αυτό το ελάττωμα που τα θέλω όλα στο φως για τους αναγνώστες μου.

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, έστω κι έτσι, χωρίς την παραμικρή αναφορά στην πανδημία, κάθε φορά που θα κρατώ στα χέρια μου αυτό το βιβλίο θα θυμάμαι πάντα με ποιό τρόπο γράφτηκε και τι αντιπροσωπεύει. Επίσης, κάθε φορά θα εύχομαι και θα ελπίζω πως δε θα χρειαστεί να ζήσουμε κάτι παρόμοιο. Να μη δοκιμαστεί ο κόσμος ποτέ ξανά... Σ' ευχαριστώ πολύ για όσα μου έδωσες εκείνο το δύσκολο (μεγάλο) διάστημα και δε θα ξεχάσω ποτέ πόσο με στήριξες!

Λένα Μαντά

ΥΓ. Εύχομαι, όταν έρθει η ώρα να κυκλοφορήσει αυτό το βιβλίο, να έχουμε ξεφορτωθεί τον «εκμανλιστή» της ζωής μας, ελπίζω ο... κορονοδιάβολος να έχει γίνει μια παλιά, δυσάρεστη ανάμνηση.

Κοίτα τώρα τι μου έτυχε στα καλά καθούμενα! Κι εσύ, ρε κοπέλα μου, τι δουλειά έχεις στα Εξάρχεια μεσημεριάτικα; Πιο εύκολα πέρασε ο Μωυσής την Ερυθρά Θάλασσα! Τώρα θαύματα δε γίνονται! Τα αυτοκίνητα δεν είναι θάλασσα να τα κάνει πέρα ο Θεός!»

Δεν του απάντησε... Από την ώρα που μπήκε στο ταξί του όχι και τόσο εξυπηρετικού και ευγενικού ταξιτζή, μετάνιωσε την ώρα και τη στιγμή που δε νοίκιασε ένα αυτοκίνητο από το αεροδρόμιο, αφού το δικό της ήταν παρκαρισμένο στο γκαράζ του σπιτιού της. Δεν εμπιστευόταν όμως τον εαυτό της. Η ψυχραιμία την εγκατέλειψε μετά το τηλεφώνημα της μητέρας της, που της ανακοίνωσε ότι έπρεπε εσπευσμένως να επιστρέψει. Ακόμη και με τη δουλειά της τα έβαλε που την απομάκρυνε από το σπίτι της τέτοιες ώρες. Δεκαπέντε μέρες κολλημένη στο Μόναχο, σε ατέρμονες συζητήσεις με συνεργάτες, στελέχη εταιρειών και αγοραστές, να διαπραγματεύεται για λογαριασμό της εταιρείας που εκπροσωπούσε. Ευτυχώς που όλα είχαν πάει καλά ώστε μπόρεσε άμεσα να φύγει, χωρίς να βλάψει την επικερδή συμφωνία που είχε εξασφαλίσει.

Ένα μηχανάκι, του οποίου ο αναβάτης δεν πρέπει να φοβόταν πολύ για τη ζωή του, χώθηκε απρόβλεπτα στο ελάχιστο κενό που δημιουργήθηκε ανάμεσα στο ταξί και στο προπορευόμενο όχημα και ο ταξιτζής φρέναρε απότομα το αυτοκίνητο, όχι όμως και το στόμα του, από το οποίο ξεχύθηκε ένα κομπο-

λδί από γνωστές αλλά και άγνωστες στην ίδια βρσισιές. Θα μπορούσε και να χαμογελάσει με την ευρηματικότητα του οδηγού, αν το μυαλό της δεν ήταν επικεντρωμένο να μετράει κάθε μέτρο που κατόρθωναν να διανύσουν εξαιτίας της κίνησης. Έτσι όπως της τα είχε πει η μητέρα της, ίσως να μην προλάβαινε, και αυτό δεν ήξερε πώς θα το διαχειριζόταν.

«Έλα γρήγορα, Κοραλία!» της είχε πει. «Η γιαγιά σου είναι στα τελευταία της. Ζήτησε να σε δει. Εδώ και δύο μέρες, ούτε ανοίγει τα μάτια της... Ο γιατρός της δε μας έδωσε καμιά ελπίδα...»

«Τι λες, μαμά;» είχε αναφωνήσει εκνευρισμένη. «Πριν από λίγες μέρες η γιαγιά ήταν μια χαρά και τώρα μου λες ότι πεθαίνει; Από τι;»

«Η καρδιά της, παιδί μου... Έτσι μας είπε ο γιατρός. Και για μας ήταν αναπάντεχο!»

«Και γιατί δεν την πήγατε στο νοσοκομείο;»

«Στην αρχή, που είχε τις αισθήσεις της, δοκιμάσαμε αλλά γαντζώθηκε στο κρεβάτι και άρχισε να φωνάζει... Τώρα πια δεν έχει νόημα. Ο γιατρός της μας είπε να την αφήσουμε να σβήσει ήσυχα...»

«Θα τρελαθώ! Ρε μάνα, ο γιατρός της γιαγιάς είναι στην ηλικία της! Ξέρει ότι είμαστε στο 2018; Και εσείς όλοι οι υπόλοιποι τι κάνετε; Βλέπετε τη γιαγιά να πεθαίνει; Ο αδελφός μου τρελάθηκε; Ο θείος και τα ξαδέλφια μου;»

«Κοραλία μου, λες να θέλουμε να πεθάνει η γιαγιά; Όμως έγιναν όλα τόσο γρήγορα...»

«Έρχομαι!»

«Πότε; Να έρθουμε να σε πάρουμε από το αεροδρόμιο...»

«Όποτε βρω εισιτήριο! Και υπάρχουν και ταξί!»

Κόμποι ιδρώτα φάνηκαν στο μέτωπό της. Άκρη δεν είχε βγάλει σε κανένα από τα επόμενα τηλεφωνήματα που έκανε. Όλοι, ο αδελφός της και τα ξαδέλφια της, είχαν πειθήνια υποταχτεί στην επιθυμία της γιαγιάς να πεθάνει ήσυχη και σπίτι της, κά-

τι που η δική της λογική κραύγαζε πως δεν είχε βάση. Η γιαγιά Μαγδαληνή ήταν εβδομήντα έξι χρόνων και υγιέστατη μέχρι πρότινος. Δε σβήνει ένας άνθρωπος τόσο δραστήριος στα καλά καθούμενα και μέσα σε μια εβδομάδα.

Νέο φρενάρισμα, λιγότερο απότομα αυτή τη φορά, και η Κοραλία κοίταξε γύρω της. Πλησίαζαν επιτέλους. Ο αγανακτισμένος ταξιτζής έστριψε αιφνιδιαστικά και αντικανονικά σ' ένα μικρό στενό, όπου με τα παρκαρισμένα αυτοκίνητα δεξιά και αριστερά έπρεπε ο οδηγός να είναι ιδιαίτερα δεξιότηχνης ώστε το όχημα που θα περνούσε ανάμεσά τους να παραμείνει και με τους δύο πλευρικούς καθρέφτες του στη θέση τους.

Η γιαγιά Μάγδα... Από τότε που τη θυμόταν, ευθυτενής, αεικίνητη, με μάτια απροσδιορίστου χρώματος. Άλλοτε έπαιρναν το πράσινο μιας λίμνης που τη λούζει ο ήλιος και άλλοτε νόμιζες ότι θα πιεις ρετσίνα στα βάθη τους. Όλα πάνω της είχαν μια γοητεία, που στα παιδικά της μάτια φάνταζε μαγεία. Οι αρμονικές κινήσεις των χεριών της θύμιζαν μπαλαρίνα, το πάντα ανάλαφρο βήμα της είχε κάτι από το θρόισμα των φύλλων ενός δέντρου. Η φωνή της ήταν το μεγάλο της όπλο. Απαλή, σχεδόν παιδική όταν ήθελε, και κοφτή, αιχμηρή όταν θύμωνε, αλλά ποτέ υψωμένη. Κάθε φορά που την έπαιρνε αγκαλιά, δε χόρταινε να μυρίζει το άρωμά της. Ειδική παραγγελία από τον αρωματοπώλη της στο Παρίσι που της το έστειλε όποτε του το ζητούσε. Μοναδικό, σαν την ίδια τη γιαγιά Μάγδα...

Η αδυναμία προς την ίδια την Κοραλία ήταν ξεκάθαρη, αλλά κανένας δεν παραπονέθηκε ποτέ, ούτε πικράθηκε. Ήταν το μοναδικό κορίτσι, αφού όλα τα υπόλοιπα εγγόνια ήταν αγόρια. Εξάλλου, η γιαγιά Μάγδα, όσο κι αν αγαπούσε ξεχωριστά την εγγονή της, μοίραζε δίκαια την προσοχή της στα υπόλοιπα παιδιά. Μ' εκείνην δεν έκαναν ποτέ τίποτε αναμενόμενο από μια γιαγιά. Δεν τους είπε ποτέ παραμύθια, ούτε παιδικά τραγουδάκια. Έπαιζε όμως μαζί τους ατελείωτες ώρες, αρκεί να θεωρούσε ότι τα παιχνίδια με τα οποία τα απασχολούσε ήταν εποικοδομητικά.

Η Κοραλία θυμόταν πως ανακαίνισε ένα ολόκληρο δωμάτιο για τα εγγόνια της. Ήταν ο χώρος τους, εκεί όπου μπορούσαν να κάνουν τα πάντα. Υπήρχαν στρώματα στο πάτωμα και ειδική επένδυση στους τοίχους για να αποφευχθεί οποιοδήποτε ατύχημα. Ακόμη και τα χαμηλά τραπεζάκια για τη ζωγραφική ήταν φτιαγμένα κατόπιν παραγγελίας, με γωνίες στρογγυλεμένες, επενδυμένες κι αυτές. Αρωματικές πλαστελίνες σε όλα τα χρώματα υπήρχαν άφθονες, καθώς και μπλοκ ζωγραφικής με κερομπογιές, μαρκαδόρους, ξυλομπογιές και νερομπογιές. Αργότερα προστέθηκαν επιτραπέζια παιχνίδια και βιβλία προσεκτικά επιλεγμένα από την ίδια. Ο δικός τους παράδεισος ήταν εκείνο το δωμάτιο, μετρούσαν τις μέρες για να βρεθούν στο πανέμορφο νεοκλασικό σπίτι, από τα ελάχιστα που είχαν απομείνει στην πάλαι ποτέ όμορφη γειτονιά των Εξαρχείων. Τόσο η γιαγιά όσο και ο παππούς αρνήθηκαν πεισματικά να φύγουν από τα Εξάρχεια, όταν η περιοχή άρχισε ν' αλλάξει.

«Δε θα μας διώξουν από το σπίτι μας μερικά παλιόπαιδα που δεν τα έμαθαν τρόπους όταν έπρεπε!» ήταν το συνηθισμένο επιμύθιο σε κάθε συζήτηση των παιδιών τους, που προσπαθούσαν να τους πείσουν ότι ήταν επικίνδυνο πλέον να μένουν σε μια γειτονιά που πολύ συχνά γινόταν πεδίο μάχης.

«Μα φοβόμαστε να σου φέρουμε και τα παιδιά ακόμη! Τι θα γίνει αν ξεσπάσουν φασαρίες και βρίσκονται εδώ μέσα;» είχε προτάξει ως ύστατο μοχλό πίεσης ο θεός της.

Το φρύδι της γιαγιάς είχε υψωθεί ειρωνικά πριν του απαντήσει: «Γιε μου, να σου θυμίσω ότι το τανκ που μπήκε στο Πολυτεχνείο ήταν στα χέρια κρατικών και όχι... αναρχικών! Και γι' αυτούς, που το οδήγησαν ως εκεί, τα παιδιά μέσα στο Πολυτεχνείο ήταν οι αναρχικοί! Τα εγγόνια μου δεν κινδυνεύουν λοιπόν στο σπίτι μου!»

«Και τα ναρκωτικά; Βράζουν τα Εξάρχεια στην πρέζα!»

«Αλήθεια; Εγώ, πάλι, από τον μανάβη μου μόνο νόστιμα φρούτα και λαχανικά αγοράζω!»

«Δεν τα πουλάει ο μανάβης, μητέρα!»

«Ακριβώς! Κανένας λοιπόν δε με πλησίασε να μου πουλήσει τίποτα! Αυτοί που πουλάνε, ξέρουν τους πελάτες τους και οι πελάτες τους ξέρουν πού θα πάνε για ν' αγοράσουν τον θάνατο της αρεσκείας τους! Και η συζήτηση κάπου εδώ λαμβάνει τέλος!»

Φυσικά και δεν άλλαξε τίποτα έπειτα από κάθε παρόμοια αντιπαράθεση. Σχεδόν κάθε Σαββατοκύριακο το περνούσαν με τη γιαγιά και τον παππού. Μέσα από το παιχνίδι, η γιαγιά Μάγδα καλλιεργούσε τις ψυχές τους και τους μάθαινε όσα έπρεπε να ξέρουν. Ήταν, ίσως, τα μόνα παιδιά στον κύκλο τους που ποτέ δε φώναζαν δυνατά, που ήξεραν να φάνε ένα μπισκότο χωρίς να φύγει ούτε ψίχουλο στο πάτωμα, έλεγαν πάντα «παρακαλώ» και «ευχαριστώ», μιλούσαν στους μεγαλύτερους στον πληθυντικό και γενικά η συμπεριφορά τους ήταν παράταιρη με την ηλικία τους. Μόνο σε δύο περιστάσεις επέτρεπε η γιαγιά Μάγδα στα συναισθήματα να εκδηλωθούν ελεύθερα. Πρώτα, στη χαρά... Ποτέ δεν υπήρχε παρατήρηση γιατί κάποιο δώρο τα έκανε να γελάσουν δυνατά ή να χτυπήσουν παλαμάκια, ακόμη και να χοροπηδήσουν. Έπειτα, στη θλίψη... Όταν κάποιο από τα εγγόνια της έκλαιγε, το έπαιρνε αγκαλιά, αλλά ούτε μία φορά δεν είχαν ακούσει από τα χείλη της τη φράση: «Έλα τώρα, σταμάτα να κλαις...» Αντίθετα, στην παρήγορη αγκαλιά της, άκουγαν την απαλή φωνή της να λέει τρυφερά: «Κλάψε, παιδί μου... Βγάλε τη λύπη σου, μην την πνίξεις, γιατί θα σε πνίξει...»

Τα καλοκαίρια, όταν μεγάλωσαν λίγο τα παιδιά της κόρης της, ο Ιάσοντας και η Κοραλία, έγινε θεσμός η εβδομάδα διακοπών με τη γιαγιά και τον παππού. Τα ξαδέλφια της, μόλις συμπλήρωσαν και το τρίτο έτος τους, ακολουθούσαν και αυτά. Κατέλυαν σε ξενοδοχείο που διάλεγε πολύ προσεκτικά η γιαγιά, ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις της, αλλά να είναι και κατάλληλο για παιδιά: μια ολόκληρη εβδομάδα, που κανείς

τους δεν ήθελε να τελειώσει, απολάμβαναν θάλασσα, ήλιο και καλό φαγητό. Ο πατέρας της Κοραλίας την αποκαλούσε «διαβολοβδομάδα», πιστεύοντας πάντα ότι οι παππούδες έκαναν την υπέρτατη θυσία: ταλαιπωρούσαν τον εαυτό τους για να περάσουν καλά τα εγγόνια τους, αλλά να ξεκουράσουν λίγο και τα παιδιά τους. Κανένας δεν μπήκε στον κόπο να τον βγάλει από την πλάνη του. Όλα κυλούσαν ανέφελα εκείνες τις επτά μέρες, οργανωμένα από τη γιαγιά στην παραμικρή λεπτομέρεια. Τα πρωινά στη θάλασσα οι μητέρες των άλλων παιδιών κοιτούσαν με περιέργεια αυτά τα πιτσιρίκια να παίζουν χωρίς ν' ακούγονται, χωρίς να χαλούν την ησυχία των άλλων λουόμενων με τρεχαλητά ανάμεσα στις ξαπλώστρες πετώντας άμμο στις πετσέτες τους. Ήταν τα μοναδικά παιδιά που δεν τσίριζαν από τη θάλασσα για να τους ακούσουν οι δικοί τους και μαζί όλοι οι υπόλοιποι: «Κοίτα με που θα κάνω βουτιά!»

Η γιαγιά Μάγδα ήταν πολύ αυστηρή σε αυτό. «Οι φωνές και οι τσιρίδες είναι δείγμα κακής ανατροφής!» έλεγε με την ήρεμη αλλά κοφτή φωνή της και το μήνυμα στο βλέμμα της ήταν ξεκάθαρο: Δε θ' ανεχόταν τέτοια συμπεριφορά.

Βαθιά εντύπωση προκαλούσε στους γονείς των παιδιών το γεγονός ότι, ακόμη και μεγαλώνοντας, η εβδομάδα με τη γιαγιά και τον παππού ήταν πάντα αναμενόμενη από τα εγγόνια και κανένα από αυτά δε σκέφτηκε να μην ακολουθήσει. Από τον μικρό, τον Λεωνίδα, που ήταν έξι χρόνων έως τον Ιάσονα που είχε κλείσει τα δεκαέξι. Μόνο που η εβδομάδα σε κάποιο παραθαλάσσιο ξενοδοχείο μετατράπηκε σε ταξίδι στο εξωτερικό. Παρίσι, Λονδίνο, Ρώμη, Βενετία, Φλωρεντία, Μόναχο, Βερολίνο, κάθε χρόνο καινούργιος προορισμός, νέες εμπειρίες. Μόνο μια χρονιά, το καλοκαίρι του 2010, δεν πήγαν ταξίδι. Είχε πεθάνει ο παππούς...

«Φτάσαμε!»

Η φωνή του ταξιτζή την τράβηξε βίαια από τις αναμνήσεις της. Κοίταξε γύρω της. Ανάμεσα στα παρατημένα κτίρια με τα γκράφιτι, η πάντα κομψή είσοδος του σπιτιού της γιαγιάς...

Ήταν ν' απορεί κανείς, δεδομένου ότι ποτέ αυτή η είσοδος δε βανδαλίστηκε από κανέναν. Όλα τα χέρια που κρατούσαν σπρέι σταματούσαν εκεί όπου άρχιζαν τα όρια του σπιτιού. Η Κοραλία ήταν η μόνη που αντιλαμβανόταν τον λόγο. Η γιαγιά Μάγδα και ο παππούς, όσο ζούσε, ήταν αγαπητοί σε όλους, κυρίως σε αυτούς που η κοινωνία χαρακτήριζε «περιθώριο». Φαγητό, ρούχα και κουβέρτες ήταν σε τακτική βάση οι διακριτικές προσφορές εκείνου του σπιτιού. Οι παλαιότεροι θυμούνταν ότι, τις άγριες μέρες του Πολυτεχνείου, η γιαγιά και ο παππούς έκρυψαν και περιέθαλψαν δεκάδες κυνηγημένους. Όταν πέθανε ο παππούς, σ' εκείνη την είσοδο βρέθηκαν άπειρα λουλούδια και πολλά χαρτάκια, όπου με άτσαλα γράμματα ήταν αφημένες λέξεις συμπαράστασης για την απώλειά της. Η γιαγιά Μάγδα και το σπίτι της τελούσαν υπό την προστασία αυτών που άλλοι φοβούνταν, άλλοι έβριζαν και κάποιοι κυνηγούσαν...

Η Κοραλία κατέβηκε παίρνοντας τη βαλίτσα της, αλλά δεν πάτησε στα μαρμάρινα σκαλιά της εισόδου. Ότι κι αν είχε ν' αντιμετωπίσει, μπορούσε να περιμένει ελάχιστα λεπτά. Η νικοτίνη της ήταν απαραίτητη. Το ηλεκτρονικό της τσιγάρο, αυτό που είχε εδώ και έναν χρόνο αντικαταστήσει το κανονικό, βρέθηκε στο χέρι της. Τράβηξε λαίμαργα τον καπνό για να νιώσει απόλυτα ήρεμη.

Εκείνη και η γιαγιά Μάγδα, στα οχτώ χρόνια που ακολούθησαν τον θάνατο του παππού, ήρθαν ακόμη πιο κοντά. Δεν το διαφήμιζε φυσικά, αλλά η σχέση μαζί της ήταν πολύ πιο βαθιά και από αυτήν που είχε με τη μητέρα της. Όταν τα αγόρια απομακρύνθηκαν, γιατί πλέον είχαν προστεθεί νέα ενδιαφέροντα στη ζωή τους, εκείνη προσκολλήθηκε πάνω της. Στην αγκαλιά της γιαγιάς της ξέσπασε αγωνίες, κλάματα, τον πρώτο ανεκπλήρωτο έρωτα, την πρώτη μεγάλη αγάπη· εκείνη και μόνο εκείνη ήξερε ότι σκεφτόταν, ότι ένιωθε, ότι ονειρευόταν. Στο τέλος μιλούσαν πια με τα μάτια. Ένα βλέμμα ήταν αρκετό για

να πει η μια στην άλλη όσα ένιωθαν. Αυτή που απορούσε ήταν μόνο η Αφροδίτη, η μητέρα της. Η ίδια ποτέ δεν είχε καλή σχέση με τη μητέρα της, και η Κοραλία, αν ήθελε να είναι ειλικρινής, έπρεπε να παραδεχτεί ότι το σφάλμα ήταν καθαρά και μόνο της γιαγιάς της. Απόμακρη με την ίδια της την κόρη, αλλόκοτα δεμένη με την εγγονή της. Τον τελευταίο χρόνο, όμως, οι δυο τους πέρασαν μια έντονη κρίση. Η Μάγδα Βέργου διαφωνούσε κάθετα για τη σχέση της με τον Λίνο Ροδόπουλο. Είχε εξαντλήσει όλη της την πειθώ για να πιέσει την εγγονή της ώστε ο δεσμός τους να διακοπεί. Πριν από δύο μήνες, όταν το ζευγάρι είχε επίσημα αρραβωνιαστεί και ορίσει ημερομηνία γάμου, η γιαγιά είχε ανταλλάξει μόνο ένα βλέμμα με την εγγονή της και η ματιά της ήταν ατσάλι που έκοβε... Και τώρα, έναν μήνα πριν από τον γάμο, θα την έχανε...

Πέταξε το απομεινάρι του ηλεκτρονικού τσιγάρου και σήκωσε αποφασιστικά τη βαλίτσα της. Αρκετό χρόνο είχε χάσει με ονειροπολήσεις. Τώρα έπρεπε ν' αναλάβει δράση για να σώσει τη γιαγιά της.

Η μόνιμη υπηρεσία του σπιτιού, αλλά επί της ουσίας φίλη και σύντροφος της γιαγιάς, άνοιξε την πόρτα· το βλέμμα της φωτίστηκε όταν αντίκρισε την επισκέπτρια.

«Κοραλία!» αναφώνησε χαρούμενη. «Επιτέλους ήρθες!»

«Πώς είναι η γιαγιά, Μίρκα;»

«Σήμερα χειρότερα από ποτέ! Είναι ακίνητη στο κρεβάτι και μόλις που ανασαίνει... Όλοι γύρω της βρίσκονται! Οι γονείς σου, ο θεός και η θεία σου... Μόνο τα παιδιά λείπουν στις δουλειές τους, αλλά το απόγευμα θα έρθουν κι αυτά...»

Τα τελευταία λόγια τα έλεγε κοιτώντας την πλάτη της. Η Κοραλία ανέβαινε ήδη δυο δυο τα σκαλιά για να φτάσει στη μεγάλη κρεβατοκάμαρα του επάνω ορόφου. Άνοιξε διάπλατα την πόρτα και η ματιά της φυλάκισε την εικόνα, αλλά θολή, έτσι όπως περνούσε μέσα από τα ήδη δακρυσμένα μάτια της. Ο πατέρας της όρθιος δίπλα στο παράθυρο, ο θεός της καθι-

σμένος, με το κεφάλι σκυφτό, στον καναπέ δίπλα στη θεία της, και η μητέρα της όρθια, δίπλα στο κρεβάτι. Και τέλος η γιαγιά Μάγδα. Ακίνητη, με τα κατάλευκα μαλλιά της, αυτά που πάντα χτένιζε σ' ένα κομψό σινιόν, απλωμένα στο μαξιλάρι. Τα χέρια της, όπως είχαν αποτυπωθεί στις αναμνήσεις της, απαλά, με περιποιημένα νύχια, αναπαύονταν δεξιά και αριστερά από το σώμα της με τη λευκότητά τους ν' ανταγωνίζεται αυτή των κατάλευκων σεντονιών.

«Κοριτσάκι μου!» είπε σιγανά η μητέρα της και μετά η Κοραλία χάθηκε στην αγκαλιά της, για να πάρει σειρά ο πατέρας της και μετά οι θείοι της.

Πλησίασε στο κρεβάτι και κοίταξε τη γιαγιά της. Ακόμη και με τα μάτια γεμάτα δάκρυα, κάτι στην εικόνα δεν της ήταν ταιριαστό. Η αναπνοή έβγαινε χωρίς κόπο, αλλά ήρεμα και γαλήνια. Το πρόσωπο ροδαλό, όπως πάντα. Η εικόνα δεν έμοιαζε με άρρωστης, πολύ δε περισσότερο με ετοιμοθάνατης. Κάθισε δίπλα της και πήρε το χέρι της στα δικά της.

«Γιαγιά μου;» είπε τρυφερά. «Εδώ είμαι, γιαγιά... Ήρθα...» πρόσθεσε.

«Δε σε ακούει, μωρό μου...» ψιθύρισε λυπημένα η μητέρα της. «Κανείς δεν μπορεί να πιστέψει ότι κατέρρευσε έτσι γρήγορα... Από στιγμή σε στιγμή θα τη χάσουμε τη γιαγιά...»

Η Κοραλία ένιωσε το δυνατό σφίξιμο στο χέρι της που ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με τα λόγια της μητέρας της. Άρχισε να τα χάνει. Κάτι δεν πήγαινε καλά. Αναρωτήθηκε μήπως η ταραχή της την έκανε να φαντάζεται πράγματα. Μήπως δεν ήταν παρά μια ασυναίσθητη αντίδραση εκείνη της γιαγιάς, κάτι σαν ανακλαστικό στο δικό της άγγιγμα. Έσκυψε κοντά της, τη φίλησε στο μάγουλο. Καμία αλλαγή. Παραδέχτηκε ότι ήταν η ιδέα της. Όμως αυτή τη φορά μια ανάμνηση της έκοψε την ανάσα. Μια ανάμνηση που την προκάλεσε το χέρι της γιαγιάς. Αυτό δεν ήταν ένα τυχαίο σφίξιμο. Με πιέσεις και παύσεις, της μίλουσε! Με τον κώδικα που της είχε μάθει στη δεύτερα δημο-

τικού. Θύμιζε σήματα Μορς και ήταν κάτι που μοιράζονταν αποκλειστικά οι δυο τους.

Μείνουμε μόνες, αυτό της είπε, και η Κοραλία συγκράτησε με κόπο την παρόρμηση να βάλει τις φωνές από τη χαρά της. Πήρε βαθιά ανάσα προτού στραφεί στους υπόλοιπους.

«Νομίζω πως είναι καλύτερα να πάτε όλοι να ξεκουραστείτε...» τους παρακίνησε με σταθερή φωνή. «Είμαι εγώ εδώ τώρα. Αν συμβεί κάτι, θα σας ενημερώσω!»

«Μα δε γίνεται να φύγουμε!» διαμαρτυρήθηκε ο θεός της. «Μπορεί από στιγμή σε στιγμή η μητέρα μου να...»

«Θείε μου, το μόνο που λέω είναι να πάτε σε ένα άλλο δωμάτιο, να κοιμηθείτε λίγο. Είστε όλοι σας εξαντλημένοι, γιατί σίγουρα δεν έχετε κοιμηθεί όλη νύχτα!»

«Ναι... Μάτι δεν κλείσαμε...» παραδέχτηκε ο πατέρας της.

«Γ' αυτό λέω να ξεκουραστείτε, πριν καταρρεύσετε κι εσείς! Δε θα φύγω από κοντά της, κι αν αλλάξει κάτι, έστω και το παραμικρό, θα σας φωνάξω!»

Οι υπόλοιποι κοιτάχτηκαν μεταξύ τους αναποφάσιστοι.

«Μην το σκέφτεστε!» έκανε ακόμη πιο έντονα η Κοραλία. «Θα μείνω εγώ! Φάτε κάτι, κοιμηθείτε και σε μερικές ώρες τα ξαναλέμε!»

Τους παρακολούθησε να βγαίνουν από το δωμάτιο με τα βήματά τους βαριά, όσο ασήκωτη ήταν και η συσσωρευμένη κόυραση τόσων ημερών. Ο ήχος της πόρτας, που έκλεινε πίσω τους, ήταν και το τελευταίο που ακούστηκε πριν απλωθεί απόλυτη ησυχία. Στράφηκε στη γιαγιά της. Τα βλέφαρα πετάρισαν ανάλαφρα πριν ανοίξουν ολότελα, αποκαλύπτοντας τα σπινθηροβόλα μάτια της. Χωρίς να κουνηθεί, το βλέμμα περιπλανήθηκε σε όλο το δωμάτιο για να καταλήξει στην εγγονή της.

«Έφυγαν;» ρώτησε ψιθυριστά.

«Ναι, είμαστε μόνες!» της απάντησε η Κοραλία αλλά τα είχε πλέον τελείως χαμένα.

«Επιτέλους! Πόσες μέρες να καθίσει κανείς ακίνητος; Κό-

ντεψα να σκάσω! Κι αυτοί δεν το κούναγαν λεπτό! Όλη μέρα και όλη νύχτα πάνω από το κεφάλι μου!»

«Ναι, βάλ' τα και μαζί τους τώρα!» ξέσπασε η Κοραλία. «Τι καμώματα είναι αυτά, γιαγιά;»

«Μη φωνάζεις, παιδί μου! Θα νομίσουν ότι τρελάθηκες και μιλάς μόνη σου! Και... κλείδωσε την πόρτα!»

«Κι αν έρθει κανείς τι θα πει αν δει την πόρτα μας... ετοιμοθάνατης κλειδωμένη;»

«Λιγότερα από το να δει την ετοιμοθάνατη όρθια!» της απάντησε, ενώ γεμάτη ενέργεια άφησε το κρεβάτι και βάλθηκε ν' αναζητά τη ρόμπα της.

Η Κοραλία δεν ήξερε πια αν έπρεπε να γελάσει ή να βάλει τις φωνές. Η γιαγιά φόρεσε με χάρη, όπως πάντα, την ολομέταξη λιλά ρόμπα της και έδεσε τη ζώνη γύρω από τη λεπττή της μέση. Το λιλά ήταν το αγαπημένο της χρώμα και η συγκεκριμένη ρόμπα σίγουρα αγορασμένη από το Παρίσι, με κεντημένα φαρδιά μανίκια και φούστα που απαιτήθηκαν δεκάδες μέτρα για να φτιαχτεί. Όπως θρούιζε γλυκά σε κάθε της κίνηση, η γιαγιά δεν έχασε χρόνο. Μπροστά στον καθρέφτη της, χτένισε επιδέξια τα μαλλιά της και τα έδεσε χαμηλά στον λαιμό της, χρησιμοποιώντας μια κορδέλα στο ίδιο χρώμα με τη ρόμπα. Επιθεώρησε το πρόσωπό της χωρίς να δείχνει πολύ ευχαριστημένη.

«Χάλια είμαι, αλλά δεν μπορώ να βαφτώ δυστυχώς!» μονολόγησε πριν στραφεί στην εγγονή της. Με ένα νεύμα την πρόετρεψε να κάνει ό,τι της είπε.

Η Κοραλία, που ακόμη τελούσε σε κατάσταση σοκ από τις απρόσμενες εναλλαγές, πριν κλειδώσει, μισάνοιξε για να ελέγξει τον διάδρομο. Δεν υπήρχε κανείς και η ησυχία στο σπίτι ήταν απόλυτη. Αθόρυβα έκλεισε πάλι την πόρτα, γυρίζοντας απαλά το κλειδί στην κλειδαριά. Η γιαγιά τώρα καθόταν σαν αρχόντισσα στην μπερζέρα, που επίσης είχε έρθει από τη Γαλλία και ήταν γνήσια αντίκα.

«Και τώρα οι δυο μας!» της είπε η Κοραλία αυστηρά, αλλά η γηραιά κυρία απέναντί της χαμογελούσε.

«Καλώς όρισες!» πρόσφερε πρόσχαρα. «Πώς ήταν το Μόναχο; Παγωμένο όπως πάντα; Και τι κάνει ο αγαπημένος μου Φραγκίσκος; Πάντα φτιάχνει εκείνο το καταπληκτικό κότσι με ξινολάχανο; Αχ, πόσο μου έχουν λείψει τα *πρέτσελ* του!»

«Είσαι καθόλου καλά;» τη μάλωσε η Κοραλία εκνευρισμένη. «Με ειδοποιούν ότι πεθαίνεις, έρχομαι σαν τρελή παρατώντας τη δουλειά μου, τους βρίσκω όλους έτοιμους να καταρρεύσουν από στενοχώρια και κούραση, και εσύ με ρωτάς για τα *πρέτσελ* του Φραγκίσκου; Θα με τρελάνεις;»

«Δεν είχα τέτοια πρόθεση, παιδί μου!» παραδέχτηκε η γιαγιά, αλλά η μεταμέλεια απουσίαζε τόσο από τη φωνή όσο και από το βλέμμα της. «Ούτε είπα σε όλους αυτούς γύρω μου να με κλαίνε πριν καν πεθάνω!»

«Γιαγιά, ακούς τι λες; Όλοι αυτοί γύρω σου, όπως είπες, είναι ο γιος σου, η κόρη σου, ο γαμπρός και η νύφη σου! Θα τα βάλεις μαζί τους γιατί σε αγαπούν; Και απορώ για ποιο λόγο δηλαδή, έτσι όπως τους έχεις φερθεί, αλλά πάντως δεν ήθελαν να σε χάσουν!»

«Μεγαλώσαμε και βγάζουμε γλώσσα ή ο επικείμενος γάμος με τον... τυχάρπαστο μας έκανε θρασύτατες;» τη ρώτησε αυστηρά τώρα.

«Και ήρθαμε στο αγαπημένο σου θέμα: ο Λίνος! Τι έχεις επιτέλους εναντίον του;»

«Απολύτως τίποτα δε θα είχα, αν δεν ήθελες να τον παντρευτείς!»

«Γιαγιά!»

«Μη φωνάζεις!»

Η Κοραλία πήρε βαθιά ανάσα. Σε αυτό είχε δίκιο η γιαγιά της. Δεν έπρεπε να καταλάβει κανείς τι γινόταν εκεί μέσα: θα ήταν αδύνατον να δικαιολογηθεί όλη αυτή η παράνοια. Τώρα, η γυναίκα απέναντί της, χαμογελώντας πλατιά, της έκανε νεύμα να καθίσει κοντά της. Υπάκουσε.

«Θα μου πεις λοιπόν πώς κατάφερες να τους πείσεις όλους ότι πεθαίνεις;» τη ρώτησε πιο ήπια.

«Δεν ήταν και δύσκολο, μη νομίζεις! Σαφώς η βοήθεια του Πέτρου ήταν πολύτιμη...»

«Και θα πήγαινε από άδικο ο γιατρός σου, να ξέρεις! Δε χωρούσε το μυαλό μου πώς ένας επιστήμονας, όσο ηλικιωμένος κι αν είναι, να μην έχει αντιληφθεί τη σοβαρότητα της κατάστασης ώστε να δώσει εντολή να πας στο νοσοκομείο!»

«Αυτό το “ηλικιωμένος”, αν τον δεις, μην του το πεις, θα χαλάσετε τις καρδιές σας, να ξέρεις! Ο Πέτρος είναι ακμαίος και αποφασισμένος να πει τη ζωή μέχρι την τελευταία σταγόνα... Μη σου πω ότι εδώ και λίγο καιρό κυκλοφορεί με μια κυρία εξήντα πέντε ετών, χήρα και γοητευτικότατη!»

«Θα τρελαθώ!»

«Τι νόμισες; Η ζωή δεν τελειώνει, κοριτσάκι μου, μέχρι να... τελειώσει!»

«Λέω θα τρελαθώ γιατί κάθομαι και συζητάω την ερωτική ζωή του γιατρού σου ενώ πριν από λίγη ώρα ερχόμουν για να σε αποχαιρετήσω!»

«Και τι φταίω εγώ αν βιάζεστε όλοι να μου κόψετε το σάβανο;»

«Ποιος άλλος ξέρει ότι είσαι περδίκι;»

«Η Μίρκα φυσικά!»

«Είπα κι εγώ...»

«Μα πώς αλλιώς θα γινόταν; Κατ' αρχάς, τόσες μέρες που υποτίθεται ότι δεν είμαι καλά θα είχα πεθάνει από την πείνα! Φρόντιζε να τους απασχολεί ώστε να προλαβαίνει να μου φέρνει φαγητό! Και τώρα που ξέρει ότι είσαι εδώ, περιμένε τη με καφέ και κουλουράκια!»

Σαν επιβεβαίωση ακούστηκε το χτύπημα στην πόρτα κι όταν η Κοραλία άνοιξε, η χαμογελαστή Μίρκα εμφανίστηκε σπρώχνοντας ένα τρέιλερ με καφέ, κουλουράκια, μικρά σάντουιτς και γλυκά.

«Καλώς τον δεύτερο συνωμότη!» την καλωσόρισε η Κοραλία αυστηρά, για να εισπράξει ένα πονηρό χαχανητό.

«Σας έφερα του Θεού τα καλά για να φάτε!» ανακοίνωσε.

«Επιτέλους! Πεθαίνω της πείνας!» είπε η γιαγιά και βιάστηκε να σερβιριστεί. «Τι κάνουν οι άλλοι;» ζήτησε να μάθει μετά την πρώτη μπουκιά από ένα αφράτο σάντουιτς.

«Κοιμούνται του καλού καιρού όλοι τους! Έκλεισα και τα παντζούρια, καλό απόγευμα τους βλέπω να ξυπνάνε! Με την ησυχία σας εσείς!»

Εξαφανίστηκε αμέσως μετά, και η Κοραλία έσπευσε να ξανακλειδώσει. Αν κάποιος ξυπνούσε θα πάθαινε ανακοπή βλέποντας τη γιαγιά να τρώει με όρεξη το δεύτερο σάντουιτς. Το στομάχι της, με τον διακριτικό του ήχο, της έδωσε να καταλάβει πως και η ίδια πεινούσε· ούτε μπορούσε να θυμηθεί πότε ήταν το τελευταίο της γεύμα. Από την ώρα που της είχε τηλεφωνήσει η μητέρα της, ούτε νερό δεν είχε καταφέρει να πιει. Κάθισε δίπλα στη γιαγιά της· έφαγαν σιωπηλές και οι δύο, βυθισμένες σ' εκείνη τη συντροφική σιωπή που τόσο καλά ήξεραν και αγαπούσαν. Με τον καφέ της, η γιαγιά άνοιξε το παράθυρο και άναψε ένα τσιγάρο. Κάπνιζε, όχι πάνω από δέκα τσιγάρα την ημέρα, τα τελευταία δεκαοχτώ χρόνια προς έκπληξη όλων τους.

«Υποτίθεται πως πάσχεις από την καρδιά σου...» της είπε η Κοραλία.

«Δεν έχει τίποτα η καρδιά μου, κορίτσι μου. Τουλάχιστον τίποτα που να περιλαμβάνεται στο πεδίο της γνώσης ενός γιατρού...»

«Τι θα πει αυτό;»

«Θα σου πω...»

«Να υποθέσω ότι έχει σχέση με όλο αυτό το θέατρο που έπαιξες;»

«Να μην υποθέσεις...»

«Άρα θα μάθω γιατί προκάλεσες τέτοια αναστάτωση».

«Κοραλία, αγαπημένο μου παιδί, έπρεπε να σου μιλήσω

μ' έναν τρόπο που θα σ' έκανε όχι μόνο να με ακούσεις, αλλά και να με καταλάβεις! Πρώτα, όμως, άνοιξε την ντουλάπα μου. Στο τελευταίο φύλλο, στην άκρη, υπάρχει κρεμασμένη μια υφασμάτινη θήκη ρούχων...»

Σαν αυτόματο η Κοραλία υπάκουσε και αναζήτησε αυτό που ήθελε η γιαγιά της. Το βρήκε...

«Άνοιξέ την...» της είπε, ενώ τα μάτια της ξαφνικά είχαν γεμίσει θλίψη.

Πλημμυρισμένη από περιέργεια γι' αυτή την παράξενη τροπή των πραγμάτων, η Κοραλία κατέβασε σχεδόν ευλαβικά το φερμουάρ. Ένα εκτυφλωτικό πράσινο φόρεμα ξεπρόβαλε από τη θήκη για να βρεθεί στα χέρια της. Το περιεργάστηκε με θαυμασμό. Κάτω από την πλούσια φούστα του ξεπρόβαλε ένα φουρό που την κρατούσε ανοιχτή σχεδόν σαν ομπρέλα, ενώ η λεπτή μέση προκαλούσε δέος. Τα μανίκια ήταν στενά, πρέπει να έφταναν στον αγκώνα, και το ντεκολτέ πολύ συντηρητικό. Το χέρι της Κοραλίας χάιδεψε το μεταξωτό ύφασμα.

«Τι όμορφο φόρεμα, γιαγιά...» είπε σιγανά εντυπωσιασμένη. «Δικό σου;»

«Ναι. Το φόρεσα για πρώτη φορά το 1959... σ' ένα πάρτι. Ήμουν δεκαεπτά χρόνων τότε... Δε θυμάμαι πώς με άφησε ο πατέρας μου να πάω. Ήταν πολύ αυστηρός ο προπάππος σου... Το γεγονός ότι η μητέρα μου δεν κατάφερε να του χαρίσει άλλο παιδί, και μάλιστα αγόρι, το έφερε βαρέως...»

Η Κοραλία κρέμασε το φόρεμα σ' ένα φωτιστικό δαπέδου και κάθισε δίπλα της. Τη μάγευαν πάντα οι αφηγήσεις της γιαγιάς, αλλά πρώτη φορά θ' άκουγε μια ιστορία για τα χρόνια προτού γνωρίσει τον παππού Σωκράτη. Συνειδητοποίησε ότι δεν ήξερε τίποτα για την εποχή πριν από τον γάμο της.

«Γεννήθηκα», συνέχισε τώρα η γιαγιά, «μέσα στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής. Ακόμη και τώρα αναρωτιέμαι πώς κατάφερε η μητέρα μου να φτάσει να γεννήσει ένα υγιές μωρό, μέσα στην πείνα και στις κακουχίες. Ο πατέρας μου, βέβαια, δεν

ανακατεύτηκε ποτέ με την Αντίσταση... Ούτε όμως και με τους Γερμανούς. Παρόλο που είχε ζήσει και σπουδάσει στη Γερμανία. Είχε αργότερους φίλους εκεί, μέχρι που πέθανε... Όπως έμαθα αργότερα, όμως, οι γνωριμίες του με υψηλά ιστάμενους της εποχής τού επέτρεψαν προπολεμικά να μετατρέψει μεγάλο μέρος της περιουσίας του σε χρυσό και να τον βγάλει κρυφά από τη χώρα. Έτσι, μετά την Απελευθέρωση, έγινε από τους πιο πλούσιους ανθρώπους, αξιοποιώντας τα κεφάλαια που είχε στη διάθεσή του. Νομίζω όμως ότι, αν τον ρωτούσε κανείς, θα προτιμούσε να έχει έναν γιο...»

«Και η μητέρα σου;»

«Δε συγχώρησε ποτέ τον εαυτό της που στέρησε από τον άντρα της τον πολυπόθητο διάδοχο...»

«Τον αγαπούσε;»

«Λάτρευε το χώμα που πατούσε! Ο λόγος του ήταν νόμος μέσα στο σπίτι! Γι' αυτό δε θυμάμαι πώς και γιατί πήγα σ' εκείνο το πάρτι. Τώρα που μιλάμε, νομίζω μαζί της είχα πάει... Η κόρη μιας φίλης της το έκανε... Και για να δώσει την άδεια ο πατέρας μου, πρέπει να ήταν απογευματινό...»

«Απογευματινό πάρτι;» απόρησε η Κοραλία.

«Άλλα τα χρόνια εκείνα, κοριτσάκι μου. Ένα τσάι για τις μητέρες σήμαινε συγκεντρώσεις της νεολαίας! Ευκαιρία να χορέψουν, να φλερτάρουν... Ακόμη ήταν και ευκαιρία για προξενιό!»

«Και τι έγινε σ' εκείνο το πάρτι, γιαγιά;»

«Ήταν από τα ελάχιστα που επρόκειτο να πάω, ίσως και το πρώτο μου... Βλέπεις, πηγαίναμε σε δεξιώσεις, αλλά εκεί μας συνόδευε ο πατέρας μου! Σ' εκείνο το πάρτι, όμως, θα ήμουν μόνο με τη μητέρα μου! Διαφορά τεράστια! Θυμάμαι ακόμη την έξαψη εκείνης της μέρας... Είχαμε modίστρα στο σπίτι σε μόνιμη βάση και τούτο το φόρεμα μου το παρέδωσε την προηγούμενη. Είχα μαζέψει τα μαλλιά μου αλογοουρά και τα είχα δέσει με ασορτί κορδέλα... πόσες λεπτομέρειες φυλάει το μυα-

λό, καρδούλα μου, και ξεχνάει καμιά φορά τα μεγάλα, τα σημαντικά... Είναι φαίνεται οι μνήμες που γράφουν στην ψυχή. Το μυαλό ξέρει να σε προδίδει... Εκείνο το απόγευμα όμως... Το βλέπω ακόμη να προβάλλεται σαν ταινία στο μυαλό μου, ακούω τις μουσικές, βλέπω τις μαμάδες να μας κοιτάζουν...»

«Τι; Ήταν και οι μαμάδες παρούσες;»

«Τις περισσότερες φορές! Ελάχιστες ήταν οι οικοδέσποινες που παρέσυραν τις φίλες τους στο διπλανό δωμάτιο για κουτσομπολιό ή χαρτάκι... Αλλά και τότε πάλι, σε τακτά διαστήματα από τη μισάνοιχτη πόρτα παρακολουθούσαν μην τυχόν και ξεφύγει η κατάσταση... Όπως έλεγαν τότε, δεν αφήνεις το μπαρούτι δίπλα στη φωτιά!»

«Είναι σαν να βλέπω κι εγώ μαζί σου παλιά ελληνική ταινία, γιατί...»

«Μα τι άλλο νομίζεις ότι έκαναν εκείνες οι ταινίες; Κατέγραφαν την κοινωνία της εποχής...»

«Και εσύ; Δε χόρευες; Δε σε φλέρταρε κανείς; Για να φυλάξεις το πράσινο φόρεμα, σημαίνει πως κάτι σημαντικό συνέβη εκείνο το απόγευμα!»

«Ναι... Εκεί τον γνώρισα...»

«Τον παππού;»

«Τον έρωτα...»

Από το ανοιχτό παράθυρο, ένα απαλό αεράκι έκανε το φόρεμα να αναδευτεί ακολουθώντας την πνοή του· ένα ρομαντικό τραγούδι γλίστρησε από πικάπ του 1959...

Για **ΠΟΙΟΝ** από τους τρεις
θα φορέσει **ΕΚΕΙΝΗ**
το **πράσινο** φόρεμα;

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24671

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η